

JUHLAJULKAISU

LASSI KILPI

1920 • 4/2 • 1990

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1989 Vammalan Kirjapaino Oy

ISSN 0356-7222

ISBN 951-855-116-2

ISBN 978-951-855-868-5 (PDF)

Ympäristövahinkojen korvaaminen

I. Ympäristövahinko-käsitteen voidaan katsoa sisältävän kaksi elementtiä: jostakin toiminnasta ympäristölle aiheutuva haitallinen seuraus, ympäristön pilaantuminen, ja tästä pilaantumisesta toiselle aiheutuva vahinko. Ympäristövahinko voitaisiin siis yleisesti määritellä jostakin toimenpiteestä tai laiminlyönnistä johtuvasta ympäristön pilaantumisesta toiselle aiheutuvaksi vahingoksi tai muuksi edun menetykseksi.

Ympäristön pilaantumisella taas tarkoitetaan ympäristön haitallista muutosta. Lainsäädännössämme on jo nykyisin eräitä ympäristön pilaantumista koskevia määritelmiä, mm. vesilain 1: 19 §:ssä sekä eräissä kansainvälisissä ympäristönsuojelusopimuksissa. Näissä määrittelyissä on apuna yleensä käytetty toisaalta pilaantumisen kohdetta: esimerkiksi maa, ilma, vesi tai pohjavesi, sekä toisaalta pilaantumisen aiheuttajaa: esimerkiksi ympäristölle vahingollinen aine, melu, jäte, tärinä ja muu vastaava häiriö.

Ympäristövahingon tulee siis aiheutua tämänkaltaisesta haitallisesta ympäristön muutoksesta, ympäristön pilaantumisesta. Kaikkia jostakin toiminnasta aiheutuvia ympäristön muutoksia ei siten voida pitää ympäristön pilaantumisenä. Rajaa ympäristön pilaantumisen ja muun ympäristön muutoksen välillä ei kuitenkaan näytä olevan tarpeen käydä ympäristövahingon korvaamisen kannalta. Kaikkea ympäristön pilaantumista ei ole syytä pitää korvattavana ympäristövahinkona eikä ympäristövahingon korvattavuuden kriteerejä näin ollen ole välttämättä määritellä tämän rajan mukaisesti.

II. Voimassa olevista ympäristövahinkojen korvaamista koskevista erityislaeista vanhin, mutta edelleenkin merkittävä, on vuonna 1920 annettu naapuruussuhdelaki. Tämän lain mukaan naapurilla on velvollisuus sietää tavanomainen ja kohtuullinen haitta ja häiriö naapurikiinteistöllä harjoitetusta toiminnasta. Tämän ns. sietovelvollisuuden ylittävistä immissiohaitasta naapurilla on lain mukaan oikeus saada korvaus. Kuitenkin sietovelvollisuuden ylittävä haitta saattaa jäädä korvaa-

matta siinä tapauksessa, että häiriötekijä on ollut paikalla ennen vahingon kärsijää (prioriteetti periaate).

Naapuruussuhdelain mukaan korvattavia ovat vain pysyvät eli jatkuvat immissiot. Yksittäistapaukset kuten esim. käyttöhäiriöistä tai onnettomuuksista johtuvat vahingot jäävät naapuruussuhdelain soveltamisalan ulkopuolelle. Kun jatkuva haitta edellyttää suunnitelmallista toimintaa, voidaan naapuruussuhdelain mukaisen korvausvelvollisuuden tässä mielessä katsoa olevan tuottamuksesta riippumatonta eli ankaraa vastuuta.

Immissiota aiheuttavalle toiminnalle voidaan saada naapuruussuhdelaissa säädetty lupa. Luvasta huolimatta voidaan sietovelvollisuuden ylittävä haitta kuitenkin määrätä korvattavaksi. Luvalla onkin vain se merkitys, että luvan saanutta toimintaa ei voida määrätä lopetettavaksi.

Voimassa olevasta ympäristönsuojelulainsäädännöstä voidaan todeta, että vesilakiin sisältyy hyvin yksityiskohtainen ja kattava korvaussäännöstö. Vesilain mukaan korvataan luvanvaraiseen toimintaan liittyvät lunastus- ja käyttöoikeuskorvaukset sekä immissiotyyppiset vahingot. Vesilakia ei kuitenkaan voida soveltaa ns. laittomissa ympäristövahinkotapauksissa, vaan tällöin noudatetaan yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia säännöksiä.

Kun vesilain mukaisessa lupamenettelyssä luvan saajan korvattaviksi määrätään kaikki ennakoitavissa olevat haitat ja menetykset, voidaan luvan saajan vastuuta pitää tuottamuksesta riippumattomana eli ankarana vastuuna. Ns. laittomissa ympäristövahinkotapauksissa taas vastuu on yleisten vahingonkorvausoikeudellisten normien mukaisesti tuottamusvastuuta.

Ilmansuojelulaissa ei ole lainkaan korvaussäännöksiä, vaan korvausasiat on hallituksen esityksen mukaan ainakin toistaiseksi hoidettava yleisen vahingonkorvauslainsäädännön avulla. Kun myöskään meluntorjuntalakiin enempää kuin jätehuoltolakiin ei sisälly melusta tai jätteestä aiheutuneen ympäristön pilaantumisen korvaamista koskevia säännöksiä, voidaan todeta, että varsinainen ympäristönsuojelulainsäädäntö vesilakia lukuunottamatta tukeutuu ympäristövahinkojen korvaamisen osalta yleisiin vahingonkorvausnormeihin.

III. Varsin merkittävä osa ympäristövahinkojen korvaamiskanteita joudutaan edellä esitetyn mukaisesti nykyisin ratkaisemaan yleisen vahingonkorvauslain perusteella. Vahingonkorvauslaki puolestaan perustuu vahingonaiheuttajan tuottamukseen ja siihen, että vahingon aiheutaneen tapahtuman ja syntyneen vahingon välillä voidaan osoittaa riittävä syy-yhteys. Kun ympäristön pilaantuminen usein perustuu jatkuvaan, kenties pitkäaikaiseenkin toimintaan ja pilaantumislähteitä saat-

taa olla useita, tuottaa vahingonkärsijälle suuria vaikeuksia näyttää toteen, että vahinko on aiheutettu tuottamuksellisesti ja että toiminnan harjoittamisesta aiheutuneen ympäristön pilaantumisen ja syntyneen vahingon välillä vallitsee vahingonkorvauslain edellyttämä syy-yhteys. Ympäristövahinkojen osalta voidaan keskeisenä tavoitteena pitää vahingon kärsijän aseman parantamista näissä suhteissa. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi joudutaan harkitsemaan erityisen ympäristövahinkolain säätämistä.

Ympäristövahingon korvauksia koskevia säännöksiä sisältyy myös eräisiin luvanvaraista toimintaa ja lunastusta koskeviin säännöstöihin. Tällaisia ovat esimerkiksi tie- ja pakkolunastuslainsäädäntö, maa-aineslaki sekä rautatie- ja ilmailulainsäädäntö. Kun mainitut ja muut vastaavat erityislakeihin sisältyvät korvaussäännökset on sekä sisällöltään että myös käytettävien menettelytapojen osalta laadittu asianomaisen erityislain vaatimuksien mukaisiksi, näyttäisi siltä, että mahdollisesti tarvittavat vahingonkärsijän aseman helpottamiseen tähtäävät lainmuutokset olisi asianmukaisinta toteuttaa muuttamalla näitä lakeja.

IV. Ruotsissa on harkittaessa kysymystä ympäristövahinkojen korvaamisesta päädytty siihen, että erityinen ympäristövahinkojen korvaamista koskeva laki on tarpeellinen ja sellainen onkin jo annettu (Miljöskadelag 1986: 225). Norjassa on valtiopäivien käsiteltäväksi annettu esitys ympäristöpilaamilain (Lov om vern mot forurensninger og om avfall 1981: 6) muuttamisesta siten, että siihen lisätään pilaantumisvahinkojen korvaamista koskeva luku (Ot prp nro 33 1988—1989). Tanskassa on asetettu toimikunta selvittämään ympäristövahinkolain tarpeellisuutta. Myös meillä Suomessa oikeusministeriö asetti viime keväänä puheenjohtollani toimivan ympäristövahinkotoimikunnan selvittämään ympäristövahinkojen korvauskysymyksiä ja laatimaan tarvittaessa ehdotuksen ympäristövahinkolaiksi. Toimikunnan on annettava mietintönsä vuoden 1989 loppuun mennessä.

Oikeusministeriön asettaman ympäristövahinkotoimikunnan työ on tätä kirjoitettaessa vielä keskeneräinen enkä tästä syystä voi ryhtyä selostamaan toimikunnan mahdollisesti harkitseamia ratkaisumalleja. Oma mielenkiintoni on toimikunnan työn kannalta tietysti niillä ratkaisuilta, joihin on päädytty Ruotsin uudessa ympäristövahinkolaissa ja Norjan ehdotuksessa ympäristövahingon korvaamista koskevaksi säännöstöksi. Seuraavassa tarkastelen ja vertailen näitä kahta säännöstöä pääkohdittain.

V. Ruotsin uudessa ympäristövahinkolaissa ympäristövahinko on sidottu tietyllä kiinteistöllä tapahtuvaan toimintaan. (ns. kiinteistösidonnaisuuden periaate). Toiminnan tulee olla kiinteistön maaperän tai

kiinteistöllä sijaitsevan rakennuksen taikka laitoksen käyttämistä. Kiinteistöllä tarkoitetaan myös vesialuetta ja katu- tai tiealuetta. Tästä määrittelystä on seurauksena, että liikkuvat häiriölähteet kuten liikennevälineet, autot, laivat, junat ja lentokoneet jäävät ympäristövahinkolain soveltamisalan ulkopuolelle. Sen sijaan liikenteen kokonaismäärän aiheuttamalla häiriöllä katsotaan olevan sellainen yhteys kiinteistöön, että sitä on pidettävä kiinteistöllä harjoitettavana toimintana. Niinpä lentoaseman ylläpitäjä tai tienpitäjä saattaa joutua korvausvelvolliseksi ympäristövahinkolain mukaan liikenteestä kokonaisuudessaan aiheutuneista pilaantumisvahingoista.

Norjan ehdotettuun ympäristövahinkolakiin ei sen sijaan sisälly tällaista kiinteistösidonaisuutta. Norjan ehdotus koskeekin paitsi kiinteitä liikennepaikkoja kuten teitä, rautateitä, satamia ja lentokenttiä, myös yksittäisiä liikennevälineitä. Ehdotus koskee yhtä hyvin yksittäisestä onnettomuustapauksesta kuin jatkuvasta toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumista.

Ruotsin kiinteistösidonaisuuden periaatteesta on seurauksena, että vain toimintaa harjoittavan laitoksen ympäristölle aiheutunut vahinko kuuluu lain soveltamisalan piiriin. Sen sijaan itse laitoksen alueelle tai sen työntekijälle aiheutunut vahinko ei ole ympäristövahinkolain mukaan korvattavaa. Norjan ehdotuksessa on omaksuttu päinvastainen kanta. Soveltamisalan piiriin kuuluu myös laitoksen ns. sisäinen ympäristö samoin kuin myös laitoksen työntekijälle aiheutunut vahinko siinä tapauksessa, että laitoksen toiminta on jouduttu pysäyttämään tai sitä rajoittamaan vahinkotapahtuman johdosta.

Korvausvastuun perusteena oleva ympäristön pilaantuminen on Ruotsin laissa määritelty luettelemalla ne ympäristöhäiriöt, joista aiheutuvat vahingot korvataan. Tällaisia häiriöitä ovat vesien pilaantuminen, pohjaveden pilaantuminen, pohjaveden tason muutos, ilman pilaantuminen, maaperän pilaantuminen, melu, värinä tai muu vastaava häiriö (3 §). Norjassa taas ympäristövahinkojen korvaamista koskevat säännökset on esitetty sisällytettäväksi ympäristönsuojelulakiin, jolloin korvausvastuu on voitu kytkeä ympäristönsuojelulaissa oleviin ympäristön pilaantumista koskeviin määritelmiin (6 §).

Ruotsin ympäristövahinkolain soveltamisala suhteessa muuhun lainsäädäntöön on määritelty siten, että laki ei koske sellaisia vesien pilaantumisesta aiheutuvia vahinkoja, jotka ovat johtuneet vesilain nojalla annetun luvan perusteella harjoitetusta toiminnasta (3' §). Tämä johtuu siitä, että vesilain mukaista lupaa myönnettäessä on jo otettu huomioon toiminnan vaikutukset. Säännös ei kuitenkaan merkitse sitä, että luvanvaraista toimintaa harjoittava vapautuisi vahingonkorvaus-

vastuusta. Vastuu on vain arvosteltava yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden eikä ympäristövahinkolain mukaan. Säännös osoittaa myös, että ympäristövahinkolakia on pidettävä nimenomaan vahingonkorvausoikeudellisena säännöstönä, jolla ei ole tarkoitettu puuttua vesilain mukaisten lupien yhteydessä ilmeneviin korvauskysymyksiin. Yleisen vahingonkorvauslain säännöksiä onkin sovellettava silloin, kun ympäristövahinkolaissa ei ole toisin säädetty.

VI. Sekä Ruotsin että Norjan ympäristövahinkolaissa on lievennetty vahingonkärsijän näyttövelvollisuutta ympäristön pilaantumisen ja syntyneen vahingon välisen syy-yhteyden osalta. Sekä Ruotsin lain että Norjan ehdotuksen mukaan kantajan eli vahingon kärsijän tulee toisaalta näyttää toteen, että vastaajan harjoittamasta toiminnasta on aiheutunut ympäristön pilaantumista ja toisaalta että kantajalle on syntynyt vahinkoa. Tässä suhteessa ei siis ole tapahtunut muutosta.

Sen sijaan kantajan näyttövelvollisuutta siitä, että vahinko on syy-yhteydessä toiminnan aiheuttamaan ympäristön pilaantumiseen, on lievennetty. Ruotsin lain mukaan riittää, että vahingonkärsijä näyttää syy-yhteyden olevan ilmeisen todennäköinen (överbälgande sannolikhet). Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvosteltaessa on Ruotsin lain mukaan kiinnitettävä huomiota häiriön ja vahingon laatuun, muihin mahdollisiin vahingonsyihin sekä olosuhteisiin muutoin (3² §).

Tämä Ruotsin ympäristövahinkolakiin omaksuttu sääntö ilmentää Ruotsin korkeimman oikeuden eräissä aikaisemmissa päätöksissään omaksumaa kantaa. Vahingonkärsijän väittämän syy-yhteyden hyväksyminen tuomion perustaksi edellyttää Ruotsin korkeimman oikeuden kannan mukaan toisaalta, että syy-yhteys sinänsä on todennäköinen jutussa ilmenneiden olosuhteiden perusteella arvioituna, ja toisaalta että vahingonkärsijän väittäämä syy-yhteys on selvästi todennäköisempi kuin vastaajan puolustukseen esittämä syy-yhteys.¹

Jos vahingon aiheuttajia on useita ja vastuu voidaan jakaa näiden kesken, sovelletaan edellä sanottua sääntöä jokaiseen osavahinkoon. Jos taas vastuuta ei voida jakaa vahingon aiheuttaneiden kesken vastaavat kaikki solidaarisesti koko vahingosta. Tässä tilanteessa tulee siis vahingonkärsijän väitteestä siitä, että vastaajan aiheuttama häiriö joka tapauksessa yhdessä jonkin muun häiriön kanssa on aiheuttanut vahingon, olla todennäköisempi kuin ne muut selitykset vahingon syntymisestä, jotka vastaaja on esittänyt.

Solidaarisesti vastuullisten vahingonaiheuttajien suorittama vahingonkorvaus voidaan jakaa heidän keskenään kohtuuden mukaan ottaen

¹ Ks. NJA 1981 s. 622 ja 1982 s. 421.

huomioon vahingonkorvausvastuun perusteet, mahdollisuudet vahingon ehkäisemiseen ja muut olosuhteet asiassa (8 §).

Norjan ehdotus taas lähtee syy-yhteys olettamasta. Jos kantaja on osoittanut, että vastaajan ympäristöä pilaava toiminta on voinut aiheuttaa ympäristövahingon, oletetaan vahingon aiheutuneen tästä toiminnasta, jollei vastaaja osoita, että jokin muu syy on enemmän todennäköinen (59 §).

Sananmuodoista ilmenevistä eroista huolimatta molemmat ratkaisut näyttävät käytännössä johtavan suunnilleen samaan tulokseen. Vapautukseen vastuusta toiminnanharjoittaja joutuu näyttämään toteen, että jokin muu syy kuin hänen toimintansa aiheuttama pilaantuminen on todennäköisempi syy vahingon syntymiseen.

VII. Velvollisuus ympäristövahingon korvaamiseen on kytketty siihen, että häiriö ylittää ns. sietovelvollisuuden, josta edellä jo on ollut puhetta. Ruotsin laissa sietovelvollisuuden raja on määritelty häiriönä, jota ei kohtuudella tule sietää huomioon ottaen paikalliset olosuhteet tai häiriön esiintymisen yleisyys vastaavissa olosuhteissa (1³ §).

On huomattava, että sietovelvollisuus on kytketty nimenomaan häiriöön eikä vahinkoon. Myös tavanomaiset vahingot voidaan määrätä korvattaviksi, jos ne ovat aiheutuneet sietovelvollisuuden ylittävistä häiriöistä. Sietovelvollisuuden piiriin saattaa paikallisista olosuhteista johtuen kuulua esimerkiksi häiriö, joka aiheutuu siitä, että teollisuusalueelle rakennetaan uusi teollisuuslaitos, jonka aiheuttama häiriö on samankaltaista kuin aikaisempienkin laitoksien aiheuttama häiriö. Yleisesti tavanomaisia häiriöitä saattavat taas esimerkiksi olla liikenteen aiheuttamat meluhäiriöt ja ilman saastuminen. Milloin sietämisvelvollisuuden raja ylitetään, jää ratkaistavaksi tapauskohtaisesti.

Sietovelvollisuus koskee Ruotsin lain mukaan kuitenkin vain häiriöitä, joita ei ole aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Jos häiriö on aiheutettu tahallaan tai huolimattomuudella, joutuu häiriön aiheuttaja korvaamaan myös sietorajan alittavan häiriön aiheuttaman vahingon.

Norjan ehdotuksen mukaan sietoraja koskee vain lupaan perustuvaa ympäristön pilaamista. Tällöin on lupaa harkittaessa jo ennakolta hyväksytty ympäristön tietynasteinen pilaantuminen toiminnan seurauksena, mistä johtuen myös naapureille voidaan asettaa velvollisuus sietää pilaantumishäiriöitä, jotka eivät ole kohtuuttomia tai tarpeettomia (56 §). Ratkaistaessa mikä on kohtuutonta tai tarpeetonta, on kiinnitettävä huomiota teknisiin ja taloudellisiin mahdollisuuksiin vahingon estämiseksi tai rajoittamiseksi. Myönnetty lupa ei siten merkitse

väpautumista vahingonkorvausvelvollisuudesta toimittaessa luvan puitteissa. Sietorajan ylittävä häiriö on tällöinkin korvattava.

Jos taas ympäristön pilaaminen ei perustu myönnettyyn lupaan, ei norjalaisen käsityksen mukaan ole tällaisia perusteita sietovelvollisuuden asettamiseen. Myös sietokynnyksen alittavasta pilaantumisesta aiheutuva vahinko on tällöin korvattava.

VIII. Ruotsin ja Norjan säännöt ovat yhdenmukaisia siinä suhteessa, että vahingonaiheuttajan vastuu on pääsääntöisesti tuottamuksesta riippumatonta eli ns. ankaraa vastuuta.

Ruotsissa kiinteistön omistaja vastaa kiinteistöllä harjoitetusta toiminnasta aiheutuneesta vahingosta edellyttäen, että häntä voidaan pitää toiminnan harjoittajana. Myös toiminnan harjoittajalla on vastuu toiminnan aiheuttamasta vahingosta, edellyttäen, että kiinteistöä on käytetty elinkeinotoiminnassa tai julkisessa toiminnassa. Näillä kahdella ryhmällä on siis tuottamuksesta riippumaton ankara vastuu kiinteistöllä harjoitetusta toiminnasta aiheutuneesta ympäristövahingosta (6 §).

Ankara vastuu koskee siis kaikkia kiinteistön omistajia, myös esimerkiksi omakotitalon omistajia, jotka eivät käytä kiinteistöä elinkeinotoiminnassa, mutta joiden toiminnasta kiinteistöllä aiheutuu ympäristövahinkoja. Ruotsissa on keskusteltu tämän säännön kohtuullisuudesta, mutta katsottu, että tavallisesta asumiskäytöstä aiheutuvat ympäristövahingot ovat sen verran vähäisiä, että ne voidaan hyvin kattaa esimerkiksi tavallisella kotivakuutuksella.

Ankara vastuu on säädetty myös sellaiselle, joka olematta kiinteistön omistaja tai kiinteistön käyttäjä, on esimerkiksi urakoitsijana omassa elinkeinotoiminnassaan suorittanut tai suorittanut töitä kiinteistöllä (7 §).

Ankara vastuu ei sen sijaan koske niitä, jotka käyttävät kiinteistöä esimerkiksi huoneenvuokra- tai maanvuokrasopimuksen perusteella eivätkä harjoita kiinteistöllä elinkeinotoimintaa. Tähän ryhmään kuuluvat vastaavat siis ainoastaan tuottamuksen perusteella ympäristövahingoista.

Norjan ehdotuksen osalta voidaan todeta, että ankaran vastuun periaatteen soveltamisessa ei ole merkitystä sillä, hallitaanko kiinteistöä omistajana vai muun oikeussuhteen perusteella enempää kuin silläkään käytetäänkö kiinteistöä elinkeinotoiminnassa vai muussa toiminnassa. Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti vahinkoa aiheuttaneen toiminnan tosiasiallisella harjoittajalla on aina ankara vastuu Norjan ehdotuksen mukaan (55 §).

IX. Korvattavien vahinkojen osalta voidaan lyhyesti todeta, että sekä Ruotsin että Norjan lain mukaan korvataan esine-, henkilö- ja ns.

puhtaat varallisuusvahingot, jotka määritellään yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaan. Niitä ei ole aiheellista tässä tarkastella.

Norjan ehdotuksessa korvausvelvollisuus on laajennettu koskemaan kahdessa tapauksessa myös jokamiehen oikeuksille aiheutettuja vahinkoja. Korvattavia vahinkoja ovat toisaalta ympäristön pilaantumisen ta jokamiehen oikeuden käyttämiselle elinkeinotoiminnassa aiheutunut vahinko ja toisaalta niiden kustannuksien korvaaminen, jotka ovat aiheutuneet ympäristön ennalleen saattamisesta siten, että jokamiehen oikeuksia voidaan käyttää mahdollisimman suuressa määrin entiseen tapaan.

X. Ympäristövahinkolakeja valmisteltaessa on herännyt kysymys siitä, miten vahingonkärsijän asema tulisi turvata siinä tapauksessa, että toiminnan harjoittajalta ei enää esimerkiksi konkurssin tai toiminnan lopettamisen vuoksi voida saada perittyä ympäristövahinkolain mukaan tuomittua korvausta.

Ruotsissa tämä kysymys on ratkaistu hyvin mielenkiintoisella tavalla. Asiaa valmistellut komitea harkitsi kahta mahdollisuutta, joko vakuutusta tai korvausrahastoa. Komitea päätyi ehdottamaan ympäristövahinkorahaston perustamista. Asian jatkovalmistelun yhteydessä kävi kuitenkin ilmi, että eräät ruotsalaiset vakuutusyhtiöt olivat valmiita muodostamaan yhtymän ympäristövahinkojen vakuuttamista varten. Tältä pohjalta asiaa kehiteltäessä päädyttiin seuraavaan ratkaisuun.

Ympäristönsuojelulakiin lisättiin ympäristövahinkovakuutusta koskevat säännökset (Miljöskyddslag 65—68 §), jotka edellyttävät, että ympäristövahinkolaissa tarkoitettujen korvauksien suorittamista varten on kollektiivinen vakuutus, ympäristövahinkovakuutus, jonka ehdot hallitus tai hallituksen määräämä viranomainen on hyväksynyt. Vakuutuksen myöntää vakuutusyhtiöiden perustama yhtymä. Tällainen yhtymä onkin eräiden vaikeuksien jälkeen aikaansaatu Ruotsissa.

Ympäristövahinkovakuutuksesta maksetaan vahingonkärsijälle korvaus sellaisesta ympäristövahinkolain mukaisesta henkilö- tai esinevahingosta, josta hän ei ole voinut saada korvausta vahingonaiheuttajalta tai jota koskevan oikeuden vahingonkärsijä on menettänyt. Vakuutuksesta voidaan myös maksaa korvaus siinä tapauksessa, että ei voida selvittää, kuka vahingosta vastaa.

Ympäristövahinkovakuutuksen rahoittamiseksi on Ruotsissa säädetty kaikille niille, jotka harjoittavat ilmoituksen tai luvanvaraista ympäristövaarallista toimintaa, velvollisuus suorittaa maksu (bidrag) ympäristövahinkovakuutusyhtymälle. Maksun suuruuden määrää hallitus. Hallitus voi myöskin myöntää poikkeuksia maksuvelvollisuuteen. Ym-

päristövahinkovakuutusta koskevat säännökset tulivat voimaan 1. 7. 1989.

Ruotsin ratkaisu perustuu vakuutusalan, teollisuuden ja viranomais-ten yksimieliseen kannanottoon tällaisen vakuutuksen tarpeellisuudesta, mille kannanotolle on välttämättömiltä osiltaan annettu lain muoto. Lakiin onkin otettu vain viranomaistoimintojen kannalta välttämättömät säännökset vakuutusehtojen määrittämisestä ja pakollisesta maksusta vakuutusyhtymälle.

Myös Norjan ehdotuksessa on tähän kysymykseen kiinnitetty huomiota ja todettu, että Ruotsin mallin mukainen järjestely saattaisi tulla kysymykseen myös Norjassa. Tästä syystä ehdotukseen sisällytetty valtuutussäännös, jonka mukaan voidaan antaa säännöksiä erityisten korvausjärjestelmien aikaansaamiseksi vahingonkorvausvaatimuksien kattamista varten.

Myös oikeusministeriön asettaman ympäristövahinkotoimikunnan eräänä tehtävänä on harkita näitä kysymyksiä. Toimikunnan kiireellisestä aikataulusta ja sen kokoonpanosta saattaa kuitenkin olla seurauksena, että toimikunta ei ehdi paneutua vakuutus- ja rahasto-ongelmiin. Jos toimikunnan työ johtaa ympäristövahinkolakia koskevan ehdotuksen antamiseen, herää luonnollisesti kysymys siitä, olisivatko suomalaiset vakuutusyhtiöt ja suomalainen ympäristölle vaarallista toimintaa harjoittava teollisuus kiinnostuneita Ruotsin mallin mukaisesta ratkaisusta.